

OPRICHTING VAN DE WINTERHULP

Duitse kant ruim baan gemaakt voor de Winterhulp. De nieuwe organisatie werd op 22 oktober bij verordening opgericht¹; zij kreeg daarbij verlof tot het houden van inzamelingen. Ruim een week later ontvingen Tenkink en de procureurs-generaal instructie, geen enkele andere openbare inzameling meer toe te staan; begin november werd het voorts aan de gehele pers verboden, 'berichten op te nemen van particuliere instellingen en verenigingen van liefdadigheid en dergelijke organisaties, van welke aard deze berichten ook mogen zijn'.² In het publiek moest de Winterhulp dus een monopolie krijgen.

Tot grote ergernis van Mussert deed Piek zijn best, de nieuwe organisatie geen nationaal-socialistisch karakter te geven. Hij verbood het collecteren in uniform en bevorderde dat er in het landelijk Erecomit  dat opgericht werd, slechts weinig NSB'ers kwamen. Dat Erecomit  bestond uit de secretarissen-generaal Snouck Hurgronje, Frederiks en Verwey, uit de elf commissarissen der provincie (van wie Bosch van Rosenthal en van Sonsbeeck uit solidariteit met hun ambtgenoten hun bezwaren inslikten) en uit een kleine veertig 'vooraanstaande Nederlanders', onder wie vijf, door secretaris-generaal Frederiks voorgestelde NSB'ers (Rost van Tonningen was er een van) en enkele andere pro-Duitse figuren; ook de in socialistische kring zeer bekende Jan van Zutphen, de hoogbejaarde oprichter van het sanatorium 'Zonnestraal' bij Hilversum, had zich voor dat Erecomit  laten strikken.³ In alle provincies en grote steden werden overeenkomstige Erecomit 's gevormd die als regel bestonden uit wat men notabelen placht te noemen. Voorzover ons bekend, is de rector-magnificus van de Nijmeegse Universiteit, prof. mr. W. J. A. J. Duynstee, de enige geweest die om principi le redenen toetreding tot zodanig erecomit  weigerde.

Verscheidene secretarissen-generaal, ook Frederiks, waren er van eind september af van overtuigd dat de inzamelingen van de Winterhulp weinig zouden opleveren. Alleen die naam al! En NSB'ers in de erecomit 's! Intussen verzetten de secretarissen-generaal zich niet tegen het streven van Seyss-Inquart en Schmidt. Twee dagen voor Seyss-Inquarts verordening gepubliceerd werd, deed Schmidt aan Snouck Hurgronje de schriftelijke toezegging dat de Winterhulp Nederland aan de bestaande instellingen op charitatief gebied alleen maar hulp zou bieden; het was geenszins zijn bedoeling, schreef hij, die instellingen afbreuk te doen.

Dat afbreuk doen was uiteraard bij uitstek w l de bedoeling van Seyss-Inquart en Schmidt. Het was een van de vele punten waarop zij hun werke-

¹ VO 186/40 (*Verordeningenblad*, 1940, p. 538-41). ² 'Noot voor de redacties 87', 5 nov. 1940 (DVK, 84 a). ³ Hij bedankte na korte tijd.